

Geachte aanwezigen,

Ik dank de organisatie voor het gegeven dat ik hier op deze dag over de stand van zaken van het waddendossier, kan openen met een verhaal over hoe we de huidige stand van zaken beoordelen. Ik steek mijn verhaal af mede namens de hier aanwezige rijksheren van LNV, V&W en EZ. Zelf ben ik werkzaam bij VROM en verantwoordelijk voor de totstandkoming van de PKB, het Waddenfonds en de bestuurlijke organisatie.

Met de opening van v. Dieren kan ik u een terugblik op de voorbije jaren besparen en maar direct de sprong naar de actualiteit maken met een vooruitblik naar wat nog komt, c.q. naar wat nog zou moeten komen. Ik loop graag de verschillende waddendossiers met u langs. In hoofdlijnen natuurlijk, sprekers na mij zullen vast verder de diepte ingaan.

Maar voor ik dit doe wil ik eerst nog eens toelichten waarom de rijksoverheid zo actief met de Wadden bezig is en het niet geheel aan de regio laat. De essentie daarvoor ligt natuurlijk bij de nationale c.q. internationale natuurwaarden van dit gebied. De kwestie van de werelderfgoedstatus illustreert dit. Ook het onderwerp gaswinning vergt een nationale regie. De wadden vormt niet voor niets het enige gebied in Nederland dat een eigen regiospecifieke PKB heeft. Al laat dit onverlet dat de regio zelf veel beleidsruimte heeft en houdt. Ik verwacht met de afnemende “nationale beleidsdrukke” rond de Wadden, dat die regionale beleidszorg alleen maar zal toenemen. Centraal wat moet, decentraal wat kan. Dit motto geldt beslist ook voor de Wadden en het tweede deel van dit motto zal nu meer aan gewicht toenemen.

Dan naar de waddendossiers. Laat ik beginnen door in elk geval de zegeningen te benadrukken die we op dit moment kunnen koesteren. Ik wil ze graag met u langslopen. Waarbij voor elk punt geldt dat het gaat om een belangrijke en onomkeerbare markering op een route die verder moet worden afgelegd.

In de eerste plaats noem ik dan de geboekte voortgang rond het waddenfonds. Op 17 oktober heeft de Tweede Kamer met algemene stemmen het wetsvoorstel Waddenfonds aangenomen en doorgestuurd naar de Eerste Kamer. De Eerste Kamer moet de wet ook nog goedkeuren al verwacht ik daar geen problemen.¹ Natuurlijk, het heeft lang geduurd voordat we het wetsvoorstel naar de TK konden sturen. Zeker, er is lang gediscussieerd met regionale bestuurders over

¹ NB: Op 28 november heeft de Eerste Kamer de wet als hamerstuk gepasseerd.

de exacte verantwoordelijkheidsverdeling bij het honoreren van projectaanvragen. Ik ben blij dat we daar met elkaar in goed overleg zijn uitgekomen. Wat dat betreft heeft de discussie zelf ook in positieve zin bijgedragen aan een toegenomen begrip en respect voor elkaars positie. Behalve een wet is er ook een regeling nodig die de uitvoering van de wet regelt. Ook bij de opstelling van deze regeling is de regio intensief betrokken en heeft het RCW deze regeling zonder noemenswaardige kanttekeningen positief gerecenseerd. De regeling ligt nu in Brussel voor een oordeel of alle staatsteunkaders goed in de regeling zijn verwerkt en ligt binnenkort ook ter vaststelling voor in de MR.

Met straks een door het parlement goedgekeurd wetsvoorstel en met een vastgestelde en door Brussel goedgekeurde ministeriele regeling, kan over enige tijd de eerste tender voor het Waddenfonds geopend worden.

Nog even los van de feitelijke voortgang wijs ik ook op de zegeningen die het nog virtuele waddenfonds over de regio heeft uitgestort. Ik doel dan natuurlijk op de ontstane samenwerking tussen de vele partijen in de regio die met elkaar spreken over in te dienen projecten hoe die projecten elkaar kunnen versterken in plaats van elkaar beconcurreren. Ik zou hier langer op in kunnen gaan, maar ik vind dit een positief resultaat dat de hoop op goede aanvragen ook voeding geeft.

De credits komen ook toe aan de samenwerkende natuurorganisaties die dit vervoltraject aanvankelijk hebben gefaciliteerd en gefinancierd. Ik hoop werkelijk dat hier blijvends iets moois uit voortvloeit, naast natuurlijk goede en effectieve subsidieaanvragen

Ik zie dat ook de provincies niet hebben stilgezeten en programma's of investeringssuggesties hebben ontwikkeld en die ook een actieve rol willen vervullen in het middels cofinanciering mede mogelijk maken van subsidieaanvragen vanuit de eigen regio. Ik wil daar eerlijkheidshalve wel aan toevoegen dat ik kansen zie voor een meer provinciale samenwerking in deze. Waarom zouden de drie waddenprovincies niet samen 1 helpdesk opzetten waar hulpzoekende subsidieaanvragers raad en daad kunnen vinden. Ik acht het een gemiste kans als er straks in drie provinciehoofdsteden drie vergelijkbare steunpunten komen om vooral de eigen provinciale aanvragen te begeleiden.

Maar er zijn meer zegeningen.

De volgende verzameling zegeningen is die van de PKB derde Nota Waddenzee.

Deze is nog niet binnen omdat immers morgen pas de finale stemming plaatsvindt over de PKB. Een PKB waar ook de Eerste Kamer nog mee moet instemmen².

Nu in deze PKB de gewijzigde ingediende en aangenomen moties van afgelopen dinsdag in grote lijnen zijn verwerkt, heb ik er vertrouwen in dat het morgen goed komt. Alle betrokkenen in de regio hebben immers dringend behoefte aan een duidelijk beleidskader die de mogelijkheden en beperkingen schetst voor het menselijk medegebruik van dit bijzondere gebied.

Natuurlijk realiseren we ons dat deze PKB niet iedereen helemaal naar de zin is. Maar zo over de hele linie beschouwt meen ik dat er na morgen een evenwichtig beleidskader ligt dat de kwaliteiten van het gebied respecteert zonder het gebied op slot te zetten. Een PKB ook die dit keer, meer wellicht dan in het verleden met eerdere PKB's, recht heeft gedaan aan wat er in de inspraak naar voren is gebracht. Wat dat aangaat wil ik wijzen op wat Minister Winsemius vertelde toen ik hem sprak kort na zijn aantreden en hij het PKB-dossier had doorgenomen ter voorbereiding op het notaoverleg van begin deze maand. Hij zei een slechte herinnering te hebben aan de inspraakperiode rond de PKB eerste nota Waddenzee. Er was veel inspraak geweest, overwegend negatief. En wat zag je ervan terug in het daaropvolgende kabinetsvoornemen? Vrijwel niets! Het was hem opgevallen dat het op dit punt dit keer aanmerkelijk beter was gegaan, althans wat betreft de verwerking van de inspraak op dit aangepaste deel III. Dat draagt bij aan het regionale draagvlak voor het beleid en vergroot daarmee de kansen op een succesvolle uitvoering en handhaving.

Ik ben er trots op als we morgen het PKB-boek voorlopig kunnen afsluiten. Een boek dat maar nooit leek af te komen omdat de uitgever failliet ging, of de schrijver ziek werd of het papier op was.... maar nu binnenkort toch eindelijk in de betere boekhandel verkrijgbaar zal zijn.

Dan stap ik over naar de volgende reeks zegeningen die ik zie rond het thema bestuurlijke organisatie; het tweede onderwerp waar de commissie Meijer over heeft geadviseerd.

Met de PKB ligt er een belangrijk fundament voor het nu door de RCW-partners op te stellen Beheer en Ontwikkelplan. Daar zal straks Dhr. Alders wat meer over vertellen. Laat ik er enkel nog over zeggen dat we inmiddels in het RCW hebben afgesproken om van start te gaan met het opstellen van de beleidsmatige en de "lange termijn" deel 1 die richting moet geven aan de verschillende meerjarige beheerplannen voor natuur en water en de daaronder liggende

² Voorstel is in de Tweede Kamer aangenomen, in de Eerste Kamer wordt het voorbereidend onderzoek gehouden in de vaste kamercommissie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening op **12 december 2006**. De fracties van PvdA, VVD en CDA geven te kennen geen inbreng te zullen leveren.

jaarlijkse maatregelplannen. En natuurlijk ook richting geeft aan de ontwikkelopgaven voor het waddengebied waarvoor het waddenfonds de mogelijkheden geeft. Die beleidsmatige kop moet vanuit een synthese van de verschillende beleidsplannen voor de Wadden (waarvan de PKB kan worden gezien als de “moeder aller waddennota’s”) ook heldere en meetbare doelen geeft. Waarmee je na verloop van tijd aan de hand van geschikte indicatoren ook kunt meten om te zien of er volgende voortgang wordt geboekt in het behalen van de beoogde doelen.

Afgezien van dit B&O-plan, ligt er nu ook de opgave om beter en effectiever te gaan samenwerken in zowel de beleidsontwikkeling als de uitvoering en het beheer. Dat was ook de opgave die de commissie Meijer zag.

De huidige stand van zaken gaat in een andere richting dan destijds werd geadviseerd door de commissie Meijer. Er is niet gekozen voor een model van een openbaar lichaam waaraan de deelnemende overheden bij lex-specialis hun “wadrelevante” bevoegdheden aan hebben overgedragen.

In de kern is er in gezamenlijkheid voor gekozen om de bestaande overlegvormen (in wezen allemaal coördinatieorganen) te continueren en er met elkaar voor proberen te zorgen dat we de cultuur en werkwijze verbeteren. Geen reorganisatie van verantwoordelijkheden, maar een reorganisatie van de werkwijze.

Als ik zie hoe we daaraan nu in het RCW (het regionaal college Waddenzeebeleid) handen en voeten proberen te geven, meen ik tevreden te kunnen zijn met de eerste ervaringen.

Ik zit nu ruim een jaar in dit college. Ik kan u in alle eerlijkheid melden dat ik de eerste keren dacht “waar ben ik nu weer in terecht gekomen”. Ik zag onderwerpen terugkomen zonder dat er een besluit werd gevraagd of genomen. Ik proefde een sfeer van “ik zeg niets, dan stem ik nergens mee in”. En ik moet u uit eigen ervaring melden dat ik tegenwoordig met plezier het RCW bezoek en we terecht spreken over een “RCW nieuwe stijl”. Er worden in elk geval meer specifieke afspraken gemaakt, er heerst een opgewekte sfeer van “we staan er samen voor aan de lat”, de vergaderingen zijn goed voorbereid, er wordt gewerkt aan een rechtspersoon voor het RCW, er worden gewerkt aan langdurig sluitende afspraken over de financiering van e.e.a. , kortom, ik meen dat we daadwerkelijk op de goede weg zijn met het verbeteren van het bestuur van de Wadden. De Heer Alders, onze eminente voorzitter van het RCW zal u daar straks vast nog wat meer over vertellen.

Er zijn nog meer zegeningen in het Waddendossier.

Ook rond het zo slepende dossier van de gaswinning (het derde onderwerp uit het advies van de commissie Meijer) is de afgelopen periode een forse stap voorwaarts gezet. Hierover zal Dhr. Herber straks meer vertellen. Laat ik het erbij houden dat het met een rijksprojectenbesluit effectief is gelukt om de vele

vergunningproducers voor de drie winninglocaties goed te stroomlijnen. Dat alle vergunningen afdoende zijn beoordeeld en getoetst en met onafhankelijke externe expertise is geborgd.

Natuurlijk geldt ook hier dat niet iedereen gelukkig is met de nu te starten winning op de drie locaties. De Raad van State heeft recent de aangevraagde schorsing van de voorlopige voorzieningen afgewezen. Dit leert dat er enerzijds nog een gepassioneerde minderheid is die elke stap van de winning zal aanvechten, het leert anderzijds dat het vele werk dat onder regie van de Minister van Economische Zaken is verzet om tot een gereguleerde, geconditioneerde, onafhankelijk geborgde winning te komen, zeker niet voor niets is geweest.

De schelpdiervisserij, het vierde onderwerp waarmee een forse stap voorwaarts is gezet. Wie had ruim twee jaar geleden kunnen voorzien, bij het verschijnen van het advies van de commissie Meijer dat de mechanische kokkelvisserij twee jaar later reeds volledig zou zijn beëindigd en de sector nagenoeg volledig gecompenseerd zou zijn ?

Natuurlijk, de critici wijzen erop dat dit wel enorm veel geld heeft gekost en zetten vraagtekens bij de effectiviteit van deze maatregel nu er meer kokkels lijken te zijn dan ooit tevoren onder een gelijktijdige afname van het aantal vogels dat ervan leeft.

En natuurlijk, de discussie over de waardebeoordeling van een wel onmiskenbare beschadiging van de natuurwaarden is een lastige; maar wat staat is dat deze niet duurzame manier van schelpdiervisserij is beëindigd.

De mosselsector heeft reeds enige jaren met tegenslag te maken wat betreft de zaadval, al wordt er wel intensief geëxperimenteerd met meer duurzame vormen van mosselzaadinplantingen. Het tempo en de intensiteit daarvan mag echter best een slagje omhoog. Opdat de sector minder afhankelijk wordt van de natuurlijke dynamiek in de zaadval en blijvend kan bijdragen aan de verhoging van het voedselaanbod voor vogels. Het waddenfonds biedt daartoe handvatten. Hierover zal Dhr. van den Berg straks vast meer over vertellen.

Neemt niet weg dat ik meen te mogen constateren dat we goed op weg zijn om het beoogde doel van vergaande verduurzaming van de schelpdiervisserij binnen een termijn van 10 tot 15 jaar, tijdig te bereiken.

Geachte aanwezigen. Het wordt tijd voor een afsluiting, er komen nog meer sprekers.

De balans opmakend verwacht ik duidelijk te hebben gemaakt dat er op de vier onderdelen van het advies van de cie Meijer en de daarover ingenomen standpunten van het kabinet, belangrijke voortgang is geboekt.

Ik sta hier niet met de parmantige houding van “daar heeft het kabinet of de rijksoverheid” voor gezorgd. Nee, deze voortgang is gelukt doordat de betrokken partijen de voorbije periode steeds beter hebben samengewerkt en het

gezamenlijk belang steeds vaker boven het eigen hebben gesteld. Volgens mij een hoopgevende constatering voor de opgaven die nog in het verschiet liggen. En welke opgaven dat zijn ?

Heel kort zou ik naast het reeds genoemde op te stellen B&O plan nog twee opgaven willen noemen:

- Allereerst de opgave om de gezamenlijkheid en de slagvaardigheid nu echt duurzaam vast te houden. Effectief samenwerken vergt een andere werkwijze. Ik noemde al het voorbeeld van liever 1 gezamenlijke interprovinciale helpdesk dan 3 afzonderlijke. Ook het beheer van het gebied vraagt nu serieus aandacht. Er komt een beheerraad die het waddenzee-dekkende beheer inhoud moet geven. Een beheerraad die ook kan meespreken over het B&O-plan. Samenwerking ook waar het gaat om het vinden van de synthese tussen natuur en economie. Wat dat aangaat voel ik vaak een zekere weerzin bij woorden als “het natuurbelang zet alles hier op slot”. IN de wadden moeten we de natuurbelangen verenigen met die van de boterham en het beleg. Er is geen of/of keuze. Het is win-win of loose/loose. En er ligt de opgave voor het RCW om de ingezette koers vast te houden. Niet makkelijk, maar een uitdagende opgave om samen aan te werken. Ik doe er de komende tijd graag aan mee.
- Als tweede opgave zie ik de opgave om te komen tot het indienen van projectaanvragen die ertoe doen. Het Waddenfonds gaat over enige maanden open. Laten we ervoor zorgen dat er straks veel goede aanvragen liggen opdat de eerste slag een daalder waard is. Het kan gaan om aanvragen voor onderzoek. Er zijn nog veel relevante kennisvragen daar zal Dhr. Hoekstra ons straks vast meer over vertellen. Het kan ook gaan om projecten om een grotere rijkdom aan duurzaam toerisme van de grond te trekken. Of om investeringen die de verduurzaming van de schelpdiervisserij kunnen versnellen. Of om projecten die de natuurkwaliteiten van het gebied kunnen versterken. Ik heb daar, zo kijkend naar de vele voorstellen vanuit de samenwerkende organisaties in de regio eigenlijk wel veel vertrouwen in.

Alle huidige en nog komende inspanningen zijn natuurlijk uiteindelijk gericht op het behouden en versterken van de kwaliteiten van één van de grootste werelderfgoederen die we hebben. Waar we van kunnen blijven genieten en waar we een boterham aan kunnen blijven verdienen. Laten we het Waddengebied nog mooier en rijker maken dan het al is.

Ik dank u voor uw aandacht.